

ŠTEV. 10.

LETNIK XXVII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1926.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 10, I. 1926.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Prve žebjarske in železobratne zadruge v Kropl in Kamnigoricl, r. z. z o. z., se bo vršil v soboto dne 23. oktobra 1926, ob 2. uri pop. v zadružnem skladišču v Kropl. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Revizijsko poročilo. 3. Sprememba poslovnika.

Redni letni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sevnici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. oktobra 1926, ob 10. uri dop. v posojilniških prostorih. 1. Prečitanje zapisnika o zadnjem rednem občnem zboru. 2. Poročilo načelnika ali njega namestnika. 3. Predložitev in odo-

britev računskega zaključka za l. 1925. 4. Izvolitev novega odbora in nadzorstva. 5. Čitanje zadnjega revizijskega poročila. 6. Prememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 17. okt. 1926, ob 15. uri v kaplaniji. 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskih zaključkov za l. 1924 in 1925. 5. Kupna pogodba. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Podčetrtnu, Stajersko, r. z. z n. z., se bo vršil dne 31. oktobra 1926, ob 3. uri pop. v uradnem prostoru. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1925. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Mizarske zadruge v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo dne 24. oktobra 1926, ob 10. uri dop. v zadružni pisarni. 1. Volitev nadzorstva. 2. Slučajnost.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 ————— Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. —

Dr. J. Basaj:

Kaj se učimo iz bančnih polomov.

Štiri banke v polomu.

Dejstvo je, da smo v kratkem času doživeli štiri razmeroma velike bančne polume. **Okrožna banka v Požarevcu**, ki je imela 10 milijonov dinarjev delniške glavnice, je 30. julija prišla v konkurz. Banka se je preveč imobilizirala v razna podjetja. Po časopisnih vesteh ima nad 17 milijonov dinarjev vlog, ki bodo večji del izgubljene. Prizadetih bo 1221 vlagateljev. Zelo je iznenadila vest, da je prišla v plačilne težkoče **Srbska kmetijska banka v Beogradu**, ki ima 32 milijonov dinarjev vlog. Te vloge so pretežno ameriški prihranki kmetov iz Hercegovine in južne Dalmacije.

• Veliko so pisali listi o nerednostih in o sumljivih transakcijah, ko je ustavila izplačila **Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku**. V njej je bilo 28 milijonov dinarjev prihrankov najsiriomašnejšega ljudstva, ki živi v hrvatskem Primorju. Mnogo se je govorilo, da bo vlada, zlasti da bo Narodna banka priskočila tej banki na pomoč, da se zaščito vsaj mali vlagatelji. Ostalo je dosedaj vse le pri pisanju.

Naravnost porazno pa je vplivala novica, da je ustavila izplačila **Slavenska banka**, ki je prej veljala za najbolj ugledno banko z ozirom na to, da je znašala delniška glav-

nica 100 milijonov dinarjev in rezerve 20 milijonov dinarjev. S polomom Slavenske banke bi bilo v nevarnosti 150 milijonov dinarjev hranilnih vlog in bi bila z morebitnim konkurzom najbolj prizadeta Slovenija.

Dve zadrugi, ki nista zadrugi.

Skoro v istem času, ko so pretresale temelje našega gospodarstva novice o navedenih štirih polnih bank, je sodnija na podlagi revizije zaprla **Ljubljansko posojilnico**, registrovano zadrugo z omenjeno zavezo in istočasno tudi šele pred par meseci ustanovljeno **Jugoslovansko zavarovalno hranilnico**, registrovano zadrugo z omejeno zavezo v Ljubljani. Kakor se sedaj že precej jasno kaže, sta bili obe ti dve ustanovi zadrugi le po imenu, dočim jima je bilo v resnici zadrugno poslovanje popolnoma tuje. Ustanovljeni sta bili le zato, da se pod zadrugno firmo za nesolidne in špekulantske namene izvablja denar od vlagateljev, ki so jih preslepili obljubljenimi visokimi obrestmi, ki pa so pozabili, da je treba v prvi vrsti paziti na varnost vlog.

Veliko se govori in veliko piše o teh žalostnih dogodkih v našem gospodarstvu. Nekateri se veselijo, češ da se naš gospodarski organizem čisti in izločuje, kar je nezdravega, nesolidnega. Nekateri se veselijo, češ da bodo vendar enkrat prišle na dan nepošte-

nosti in umazanije in da bodo ljudje, ki so veljali kot finančni voditelji in strokovnjaki, naposled po teh dogodkih žigosani za to, kar v resnici so.

Žalosten pojav v našem gospodarstvu.

Ne moremo soditi, v koliko je to mnenje utemeljeno, ker je poslovanje še premalo pojasnjeno. Ne sme se delati krivica, dokler ni dokazov za nesolidnost in nepoštenost. Eno pa se more in mora že danes ugotoviti, da je to **žalosten in za mnoge gospodarske eksistence in za mnoga podjetja katastrofalen pojav v našem gospodarstvu.** Ravno tako žalostno pa je tudi to, da se take stvari strankarsko politično izrabljajo še predno so pojasnjeni vzroki in še predno so končno ugotovljeni krivci. Pravilno bi bilo, ako bi se v takih čisto gospodarskih vprašanjih dosledno in strogo izvajalo načelo, ki ga je poudaril predsednik Zadrugne zveze dr. Korošec na dne 3. oktobra v Brežicah: »Ako so posamezniki z osebno nepoštenostjo zakrivali te katastrofe, potem se naj kaznujejo; ako pa so slabe gospodarske razmere krive, potem se take nesreče ne smejo izrabljati, ampak potem moramo gledati, da vsi pomagamo, vsi brez razlike.«

Gotova krivda — skrivanje resničnega položaja.

Gotovo je, da je sedanja že dolgo trajajoča gospodarska kriza povod, da je končno prišlo do teh polomov, dočim so vzroki drugačni. Sedanja kriza je te banke prisilila, da so naposled napravile to, kar bi bile morale že davno napraviti, da so namreč povedale, da ni več kritja za vloge. Dočim so prej še vedno gojili nado, da se bo kaj zasukalo v gospodarstvu, da bo zopet prišla ugodna konjunktura, ko bo mogoče kake delnice ali podjetja vstaviti v bilanco znatno višje, jih je sedanja kriza s padajočo tendenco vseh vrednosti neizprosno gnala k te-

mu, da so brž storile, kar bi bile morale že davno storiti. In v tem je gotovo velika krivda odgovornih činiteljev, da so pravo stanje podjetij zakrivali, da so sestavljali pretirano optimistične bilance in tako z neprestanim odlaganjem in zavlačevanjem ogromno oškodovali vlagatelje. Šele prazna blagajna jih je prisilila, da pridejo z resnico na dan. V letih zavlačevanja pa se je izguba potrojila.

Gotovo je, da bi bile izgube pri teh zavodih neprimerno manjše in tudi škoda vlagateljev neprimerno manjša, če bi bile uprave teh zavodov objektivne in resničoljubne proti sebi, proti vlagateljem in proti javnosti. Tako pa so uprave zakrivilo, da je škoda narasla do ogromnosti in da se danes tisoči vlagateljev upravičeno bojijo, da bodo prišli ob ves vloženi kapital.

Pretirana obr. mera — poglavitna napaka.

Kaj naj se učimo zadrugarji iz teh polomov? Za zadrugarje sledi iz teh polomov jasno in nepobitno, da je pretirano visoka obrestna mera še danes rakrana našega gospodarstva in da je pretirano visoka obrestna mera gotovo v veliki meri zakrivila te polome.

Banke slonijo, kakor vsak zavod, ki se peča s kreditom, na dobrih dolžnikih. To je poglavitni in najvarnejši temelj za denarni zavod, da ima le solidna in dobra podjetja za dolžnike. Pri nas pa se je v gospodarstvu zadnja leta vršila ta usodna napaka, da so **s pretirano obrestno mero banke same svoje dolžnike, ki so bili v začetku dobri, pripravile do gospodarskega poloma.** Banke so si s tem same izpodkopale temelje. Banke so si same odžagale vejo pod nogami. S tega stališča se lahko teh polomov veselimo, ker bodo gotovo v veliki meri prinesli v naše gospodarstvo ozdravljenje, prinesli zlasti razsodnost in umerjenost v vprašanje višine obrestne mere.

Boj bank za obstanek — licitiranje z obr. mero.

In če se vprašamo, odkod je pravzaprav izhajalo to navijanje obrestne mere, moramo pri tem vpoštevati ne le vpliv nesolidnih gospodarskih razmer v južnih pokrajinah naše države, ki same od sebe prinesejo visoko obr. mero, ne le svoječasnno inflacijo denarja, ki je tudi gnala obrestno mero kvišku, ne le visoke režijske stroške bank, ker banke niso znale pravočasno svojih izdatkov omejiti, ampak predvsem moramo misliti na **preveliko število bank**, ki so vse hotele delati, vse živeti, vse zaslužiti. Ker je bilo mogoče delati in zaslužiti le z denarjem vlagateljev, so banke začele brezobziren boj za vloge in brezumno licitiranje obrestne mere navzgor. Zadrugištvo je v tistih časih opozarjalo in povdarjalo pogubnost pretirane obrestne mere in gospodarsko škodo, ki mora iz tega priti. Toda zadrugiški glas je zaglušil boj, ki se je vršil med mogočnimi denarnimi zavodi za vloge. Ta boj, lahko rečemo, je danes v polom oni zavodi, ki so obljubljali največ, ki pa bodo dejansko sedaj dali najmanj.

Za nas zadrugarje mora izhajati iz teh polomov življenjska izkušnja, da je visoka obrestna mera za vlagatelje nekaj nevarnega, da je visoka obrestna mera znak slabosti dotičnega denarnega zavoda, ki jo ponuja.

Najboljša garancija — neomejena zaveza.

Za zadrugarje pa izhaja iz teh polomov še druga važnejša izkušnja, da mora denarni zavod nuditi popolne garancije za vloge. Popolne garancije pa so podane le tedaj, ako se nudi vlagateljem neomejena zaveza vseh članov uprave in vseh članov zadruga.

Zato smó lahko gotovi, da bodo polomi

imeli še to posledico, da bodo danes vlagatelji pač bolj gledali in **tudi razumeli, kakšno jamstvo pomeni neomejena zaveza naših rajfajzenskih posojilnic**. Če banke danes vabijo vlagatelje s tem, da opozarjajo na deset milijonov, petdeset milijonov ali celo sto milijonov dinarjev delniške glavnice in rezerv, morajo pa naše kreditne zadruga opozarjati, da za hranilne vloge pri njih jamči sto, dve-sto in tudi več gruntov. Dočim pa je milijonska delniška glavnica bank mnogokrat samo na papirju in že povečini propala vsled nesolidnih transakcij, so grunti, ki jamčijo za kreditno zadrugo, vsi na mestu. In ni mogoče, da bi grunti propadli in stajali v nič, kakor propade in staja v nič stomilijonska delniška glavnica banke.

Odgovornost zahteva previdnost.

Za vodstvo naših zadrug pa so ti polomi resen opomin, kakšno odgovornost imajo člani načelstva ali člani nadzorstva za tuji, ljudski denar, ki je izročen posojilnici v upravljanje. Radi te odgovornosti pa morajo člani načelstva postopati z največjo previdnostjo pri dovoljevanju posojil, z največjo previdnostjo pa tudi pri nalaganju odvišnega denarja. Zato pa hudo grešijo proti potrebni previdnosti in si nalagajo osebno odgovornost oni odborniki, ki prezirajo potrebo zadrugiške discipline in nosijo radi obljubljenih visokih obresti ljudski denar v banke.

S temi polomi pa je tudi jasno dokazano, kako napačno so delali in govorili tisti, ki so oznanjevali, češ da mora biti namen posojilnic in Zveze, da se ljudski prihranki čim ugodneje »fruktificirajo«. Namen posojilnic je **cenen kredit** in varnost ljudskih prihrankov, ne pa špekulacija.

Dr. Basaj:

O srbskem zadružništvu v naši državi.

Zadružništvo v predvojni Srbiji.

V predvojni Srbiji so bile vse kmetijske zadruge zedinjene v Glavni zvezi srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu (Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga). Po srbskem zadružnem zakonu so se mogle in smele vse kmetijske zadruge v državi združiti le v eni zvezi kmetijskih zadrug, ki je tako dobila monopolno stališče.

Vsled ugodnosti, ki jih priznava srbski zadružni zakon zadružništvu, vsled naklonjenosti vsakokratne vlade, zlasti pa radi dobrih voditeljev se je srbsko zadružništvo v predvojni Srbiji hitro in lepo razvijalo. Po zadnjem poročilu pred vojno na kongresu 22. in 23. avg. 1912 v Zaječaru je bilo koncem leta 1910 v Glavni zvezi 975 zadrug in sicer 638 kreditnih, 160 strojnih, 72 nabavljalnih, 54 za vzajemno pomoč. V teh zadrugah je bilo organiziranih 32.500 zadrugarjev t. j. povprečno po 51 članov na zadrugo. Najzaslužnejši voditelj srbskega zadružništva in njegov starosta g. Mihajlo Avramović je imel ne le izredno široko obzorje in veliko ljubezen do zadružništva, imel je tudi izredno energijo in iniciativnost in ozke prijateljske stike z vodilnimi zadrugarji v evropskih državah, zlasti tudi s pokojnim dr. Krekom.

Delo za obnovo po vojni.

Razumljivo je, da je mlada, še ne dosti utrjena stavba srbskega zadružništva bila med vojno hudo zrahljana in porušena, tako da je bilo treba veliko dela, truda in žrtev, da se je ta stavba zopet za silo uredila. To je bila prva naloga, ki si jo je srbsko zadružništvo po svetovni vojni stavilo in katero je

v veliki meri z lastno močjo, deloma pa tudi z znatnimi podporami države izvršilo.

Združenje vseh srbskih zadrug v državi.

Druga naloga, h kateri je Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug po vojni pristopila, pa je bilo združenje vsega srbskega zadružništva v državi v enotno zvezo srbskih kmetijskih zadrug, podobno kakor je v predvojni Srbiji za vse kmetijsko zadružništvo v državi obstojala le ena zveza. Izvršila se je naloga s tem, da sta se vključili obe zvezi srbskih zadrug, namreč Zveza srbskih zadrug v Zagrebu in Zveza srbskih zadrug v Dubrovniku v Glavno zvezo v Beogradu. Z likvidacijo Zveze srbskih zadrug v Zagrebu je prešlo na Glavno zvezo srbskih zadrug v Beogradu nje veliko premoženje, ki je obstajalo iz obširnih kompleksov zemlje in tiskarne v Zemunu.

Dosedaj pa še Glavni zvezi srbskih kmetijskih zadrug ni uspelo, da bi se ji pridružila Zveza srbskih kmetijskih zadrug v Sarajevu in Zveza kmetijskih zadrug v Podgorici. Vendar se pričakuje, da se bosta tudi ti dve zvezi kmalu spojili z Glavno zvezo v Beogradu.

Število članic.

Koncem leta 1925 je bilo v Glavni zvezi srbskih kmetijskih zadrug včlanjeno vsega skupaj 1960 zadrug. Od teh so se nahajale na ozemlju predvojne Srbije 1504 zadruge, v Hrvatski in Slavoniji 199 zadrug, v Sremu, Banatu, Bački in Baranji 199 zadrug in v Dalmaciji 58 zadrug.

Dva tipa.

Vse te zadruge pripadajo poglavitno k dvema tipoma kmetijskega zadružništva:

kreditnim zadrugam in nabavnim zadrugam. Kreditnih zadrug je bilo koncem leta 1925 1181, nabavnih zadrug je bilo 708. S tema dvema tipoma je torej izčrpano skoro celokupno število srbskega kmetijskega združenstva do malega ostanka 71 zadrug. Od tega ostanka pa tvorijo zopet pretežni del takozvane oblastne (pokrajinske) zveze zadrug, katerih je 22. Vse ostalo pomeni torej le malenkost, pomeni le prve poizkuse združne organizacije na polju kmetijske produkcije, zlasti na polju mlekarstva, vinogradarstva, skupne uporabe kmetijskih strojev itd.

Vendar pa je pri gori omenjenem številu 1960 zadrug velik del nedelavnih, takih ki obstojijo samo na papirju, ki se vodijo dalje v seznamih, ker ni nikogar, ki bi jih ali likvidiral ali zopet oživel. Tako je n. pr. od 1181 kreditnih zadrug poslalo Zvezi poročila o delu in računih le 711 zadrug, to je 60%. Od 708 nabavnih zadrug je poslalo Zvezi poročila in račune le 420 zadrug ali v procentih izraženo zopet le 60%, dočim se 40% računa lahko med nedelajoče.

Obseg kreditnih zadrug.

Kreditne zadruge nimajo, kakor je veliko njihovo število, dosti velikega obsega poslovanja. 711 kreditnih zadrug, ki so poslale Glavni zvezi svoja poročila za l. 1925, je imelo koncem l. 1925 vseh vlog le okroglo Din 34.000.000 in sicer Din 19.000.000 navadnih vlog, Din 15.000.000 pa takozvanih vlog stalnega obveznega varčevanja. Ker je bilo primeroma malo razpoložljivega denarja, so tudi mogle dovoljevanje posojil vršiti le v skromnem obsegu. Vseh 711 zadrug je imelo na posojilih le 33.200.000 Din. Tako torej pride povprečno na eno zadrugo Din 46.000 posojil in približno Din 48.000 vlog.

V vseh 1157 zadrugah, ki so poslale Zvezi svoja poročila, je bilo koncem l. 1925 združenih 82.338 članov. Od tega odpade na

kreditne 38.919 članov in na nabavne 41.540 članov. Povprečno pride torej 71 članov na zadrugo.

Nabavne zadruge preskrbujejo svojim članom največ stroje in kmetijske potrebščine. 420 nabavnih zadrug, od katerih je Glavna zveza dobila poročilo, je imelo koncem l. 1925 za 10.300.000 Din blaga v zalogi. Pripomniti pa je, da se nabavne zadruge tudi pečajo z zbiranjem vlog in so tako n. pr. koncem leta imele 8.250.000 Din hranilnih vlog.

Poslovanje Glavne zveze.

Poglavitno delo in sicer v kreditnem kakor tudi v blagovnem poslovanju izvršuje Glavna zveza v Beogradu sama. Ta zveza je v l. 1925 nabavila strojev, orodja in poljedelskih priprav za skupno 5.750.000 Din. Plugov raznih sistemov je nabavila 2242 komadov za Din 2.032.000, trijerjev je nabavila 293, mlatilnic 34, robkačev za grozdje 57, robkačev za koruzo 407, slamoreznic 51, škroplilnic za trto 1178 itd.

Poleg orodja in strojev je nabavljala Zveza v veliki meri tudi umetna gnojila, gality, semena, žveplo in druge kmetijske potrebščine v skupni vsoti približno 2.280.000 Din. Zveza je torej skupno s svojimi filijalami nabavila za zadruge in zadrugarje v l. 1925 za približno 8.000.000 Din strojev, orodja in drugih poljedelskih potrebščin.

Kreditno poslovanje Zveze je še obsežnejše. Zadruge v Srbiji so imele koncem leta 1925 Din 7.200.000 posojil, zadruge v Vojvodini Din 8.150.000 posojil. Skupaj pa so imele vse zadruge od Glavne zveze nad Din 17.500.000 posojil.

Sredstva Zveze.

Sredstva za blagovno poslovanje in za dovoljevanje združnih kreditov je imela Glavna zveza predvsem iz naložb svojih za-

drug, ki so znašale koncem l. 1925 10,640.000 Din. Pri Narodni banki je imela stalnega kredita Din 2,000.000. Poleg tega so bili Glavni zvezi na razpolago krediti raznih državnih ustanov, predvsem vse imetje glavnega odbora za poljedelsko obnovo v znesku nad 1,000.000 dinarjev. Koncem l. 1925 je od tega stalo Zvezi na razpolago še 600.000 Din. Dalje je ministrstvo trgovine in industrije dalo Glavni zvezi iz fonda sekvestriranih imetij neprijateljskih podanikov kredit Din 1,500.000 za nakupovanje plemenske živine in orodja. Ta dolg je Glavna zveza odplačala v avgustu 1925. Poleg tega pa še dolguje Zveza ministrstvu za prehrano in obnovo in drugim ustanovam okoli Din 300.000 in ima v upravi različne fonde za poljedelske svrhe. Bilanca za leto 1925 izkazuje Din 200.000 čistega prebitka, ki se v celoti dodeli različnim fondom za zadružne svrhe.

Podružnice in vzorna gospodarstva.

Da se olajša poslovanje, vzdržuje Zveza z ozirom na svoj delokrog, ki se razteza na vso državo, podružnice v Zagrebu, v Novem Sadu, v Kninu in v Kotoru. Razven filijal ima Zveza tri vzorna gospodarstva, ki obsegajo okoli 2000 oralov zemlje. V bilanco Zveze so vnešena ta gospodarstva z zneskom Din 6,000.000, za približno 2,000.000 Din višje kakor v l. 1924.

Zadružna izobrazba in propaganda.

Za zadružno izobrazbo in propagando izdaja Zveza list »Kmetijska zadruga« (Zemljoradnička zadruga), za zadružni naraščaj list »Mladi zadrugar«. Poleg tega izdaja skoro redno zadružne publikacije v svoji »zadružni knjižnici« in vsakoletni zadružni koledar. Veliko tudi žrtvuje Zveza za tečaje in predavanja, posebno predavanja iz raznih poljedelskih zadrug na občnih zborih zadrug.

V zadnjem času si je Zveza postavila posebno nalogo pripraviti tla za kmetijsko zadružništvo v južni Srbiji. Kot pripravo za to delo je izvedla trimesečno zadružno poljedelsko šolo za mladeniče iz južne Srbije.

Zveza ima svojo precej obširno tiskarno v Zemunu, katero je dobila z likvidacijo Zveze srbskih zadrug v Zagrebu.

Letošnja glavna skupščina Zveze se je vršila v Veliki Kikindi. Pri skupščini je bilo navzočih 300 delegatov včlanjenih zadrug in nekaj stotin zadrugarjev in gostev. Debata o poročilih in predlogih je bila zelo stvarna.

Velik pomen Zvezinega dela.

Zveza, kakor se vidi iz tega, razvija precej živahno delavnost in predstavlja najrealnejšo, najagilnejšo in najobsežnejšo organizacijo kmetijskega stanu v Srbiji. Izobrazba in kmetijski napredek srbskega kmeta sta ozko združena z obstojem in z delom Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug.

Voditelji naših zadrug.

Nekaj misli hočem podati voditeljem naših zadrug; niso nove, stare so, odkar obstoji zadružna ideja. Prvi orači zadružne ledine so si jih napisali na svoj prapor in so ž njimi osvojili svet. Toda, četudi preizkušene resnice, se kaj rade pozabljajo in vedno in vedno jih je treba poklicati v spomin našim

zadružnim voditeljem, saj na njih sloni cela zadružna stavba. Najboljša pravila in najtočnejši poslovni red ne koristi, če niso možje, katerim je poverjeno vodstvo zadrug, na svojem mestu.

Voditelji zadrug ne smejo iskati samo osebnih koristi.

Nemoralno in za zadrugo nevarno je, če

bi se člani pehali za odborniška mesta z namerom, da bi potem zadrugo izrabljali v svoje osebne namene. Neprijeten utis napravi na človeka, če vidi, da imajo udje načelstva in nadzorstva velike kredite pri zadrugi in to še celo daljšo dobo. Nepravilno je tudi, da člani načelstva drug drugemu medsebojno porokujejo.

Kjer so take nerednosti, tam se ne zavedajo nalog, katere naj ima zadruga in taka zadruga pride prav kmalu v težave. Takih žalostnih skušenj imamo mnogo.

Nespametno bi ravnal tudi oni, ki bi prevzel odborniško mesto radi časti in pohvale od strani drugih članov. Časti in hvale pač ne zasluži, če ne stori drugega, kakor da se pusti voliti v odbor. Pa je tudi prazno upanje na čast in hvalo; je že tako na svetu: nekje pravijo, kadar je prav dobra letina: letos smo pa mnogo pridelali, kadar pa je slaba letina, tarnajo: letos je pa Bog malo dal. Isto je pri zadrugi; ako zadruga dobro dela, se zdi to članom samo po sebi umevno; nasprotno pa, ako se pri zadrugi pokaže zguba, se takoj dolži načelstvo, da je ono krivo zgube.

Najlepšo nagrado za svoje delovanje dobi vsakdo v lastni zavesti. Nočem pa trditi, da bi član načelstva in nadzorstva ne smel imeti od zadruge prav nikakih koristi, ampak samo delo in skrb. Nikakor, enake koristi naj ima, kakor drugi člani; ožigosati hočem le grdo razvado, da člani načelstva in nadzorstva izrabijo velik del kredita zase, medtem ko primanjkuje kredita za druge člane. Čisto navadna sleparija pa je, če ima odbornik pri zadrugi izposojeno večjo svoto po nizkih obrestih in potem to svoto naloži kje drugje, navadno pri nesolidnem zavodu, na višje obresti. Tudi tak slučaj je znan.

V zadrugi se ne bi smelo poznati besedice »jaz«, marveč le besedico »mi«! Skle-

pati sme načelstvo skupno, ne pa posameznik. Ni dopustno, da se vse delo prepusti samo eni osebi; vodstvo zadruge mora imeti v rokah načelstvo, naloga nadzorstva pa je, nadzorovati zadrugo v vsem njenem poslovanju. Kjer vrši nadzorstvo svoje dolžnosti, tam se bo tudi načelstvo prizadevalo izpolnjevati svoje. Če je pa nadzorstvo slabo, takorekoč le na papirju, se prav lahko zgodi, da načelstvo, v svesti si, da ni nad njim nikake kontrole, zaide na napačna pota. Pri tej priliki naj grajam še neka razvado; nekateri blagajniki hranijo med denarjem zadruge tudi drug denar, bodisi svoj lasten, društven ali karkoli. To je nepravilno; blagajna zadruge mora biti popolnoma zase, kakor sta ločeni blagajni dveh sicer najboljših sosedov.

Oborniki se morajo zavedati svoje velike odgovornosti.

Tudi to je treba prav posebno poudariti; odborniki in člani nadzorstva so odgovorni za vse, kar v zadrugi napravijo. Odgovorni so predvsem samim sebi, ne jamčijo samo toliko, kolikor vsak drugi član zadruge, nego njihovo jamstvo sega daleč preko te meje. Zakon izrecno predpisuje, da morajo delati s pazljivostjo skrbnega trgovca in jih smatra osebno in solidarno odgovorne za vso škodo, ki bi nastala, če bi se ta dolečba ne izpolnjevala.

Toda ne samo ozir na lastno škodo mora odvracati načelstvo od slabega poslovanja, temveč mora pri tem voditi odbornike nekaj višjega. Denar zadružnikov je več ali manj izročen v roke načelstva. Da je to mogoče, morajo odborniki uživati zaupanje pri zadružnikih in načelstvo se mora skazati vredno tega zaupanja. Seveda se lahko pripeti zguba pri še tako vestnem vodstvu, toda za tako zgubo načelstvo ni odgovorno.

Slednjič se mora načelstvo in nadzor-

stvo zavedati odgovornosti nasproti celokupnemu združništvu. Sicer direktne posledice propada kakšne zadruge ne segajo po navadi daleč, nego ostanejo lokalizirane, toda indirektno taka nesreča škoduje celemu združništvu. Združništvo ima precej neprijateljev, ki takoj porabijo priliko, da po njem udarijo. Brez združništva danes ne moremo več shajati, združništvo nas je rešilo v nešteti nevarnostih; zavedati se morajo svoje odgovornosti tudi napram narodu vsi oni, katerim je poverjeno vodstvo zadrug.

Voditelji zadrug morajo imeti živ čut za spolnjevanje dolžnosti.

V vodstvu zadruge je treba najznačajnejših in najvestnejših mož občine; prepričani morajo biti, da zahteva njihova čast natančno spolnjevati dolžnosti, katere so prostovoljno prevzeli. Priznam, da takih ni vedno na razpolago. Nekateri radi preobilenega dela ne morejo prevzeti odborniških mest; takih ljudi ne nadlegovati. Preveč siljeni sprejmejo ponujeno mesto, toda s pridržkom, da bodo delali, kolikor jim bo dopuščal čas. Delovanje zadruge potem bolj ovirajo kakor pospešujejo, kajti takoj groze z odstopom, kakor hitro hoče revizor odpraviti nedostatke in jih mora v ta namen opominjati. V načelstvih naših zadrug ne potrebujemo mož, katerih delo bi obstajalo samo v podpisovanju in v tem, da ob priliki občnega zbora sede pri načelstveni mizi. Treba je zadrugam mož, ki že vnaprej vedo, kaj jih čaka, ki v prid zadruge zastavijo svoje znanje, svoje skušnje in svoj ugled.

Uspehi našega združništva kažejo, da imamo takih mož mnogo, potrebno pa je, da jih pride v naše zadruge še več. Združna zveza se trudi, da si vzgoji kar največ požrtvovalnih, vestnih združnih delavcev. Kmečki in delavski sinovi imajo priliko, da se v združni šoli izvežbajo za poznejše vo-

ditelje zadrug. Po dosedanjih uspehih sodeč smemo pričakovati, da bo združna šola dala slovenskemu združništvu čilih in mladih moči. Saj smemo računati na tiste, ki se odtrgajo za nekaj mesecev svojemu domačemu delu, žrtvujejo denar in čas, ne da bi od tega pričakovali za svojo osebo kakih materijelnih koristi.

Voditelji zadruge morajo biti previdni.

Človek ni nikdar dovolj previden, velja v zasebnem življenju, toliko bolj še v združništvu. Zopet moramo spregovoriti našim zadrugam svarilno besedo. Previdnost in zopet previdnost. Zadruge se spuščajo večkrat v nevarne posle. Ne priporočam zadrugam konservativnosti, ne skušam jih odvrniti od napredovanja, nočem jim odvzeti gibčnosti, priporočam jim le previdnost. Posebno, ko je zadruza starejša, se njenih voditeljev kaj rada polasti neka brezskrbnost, češ naša zadruza je stara in trdna, doživela je že marsikatero skušnjo, zdaj se nam ni bati ničesar več hudega; starejša in trdna zadruza res marsikatero nepremišljeno stvar prenese, toda s tem še ni rečeno, da se smejo pridobitve prejšnjih let, trud in skrbi mnogih let staviti v loterijo. Mlajšo zadrugo nepremišljeno podjetje toliko preje uniči.

Združna zveza in njeno glasilo »Narodni gospodar« je pri vsaki priliki priporočala previdnost: pri dovoljevanju kreditov, pri raznih investicijah, pri sprejemanju članov itd. Koliko neizterljivih dolgov, koliko nerentabilnih podjetij bi bilo manj, če bi bilo pri odločujočih faktorjih več previdnosti!

Vsestranska previdnost se ne sme nikdar umakniti dobrosrčnosti, navdušenju za prosveto itd., nikdar se ne sme zanašati: se bo že kako dobilo, nikdar ne sme računati s tem, da bodo drugi dali. Vsaka neprevidnost se maščuje, in le srečnemu slučaju se je zahvaliti, če se ena ali druga neprevidnost ni vedno maščevala.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 40: H. p. v V. Smemo zahtevati 7% zamudne obresti sedaj ko dajemo posojila po 7%?

Odgovor: To je odvisno od tega, kako ste se glede zamudnih obresti z dolžnikom dogovorili. Ako imate v zadolžnici pogojeno višino zamudnih obresti, jih lahko zahtevate v smislu zadolžnice. Ako pa zadolžnica ničesar ne govori o višini zamudnih obresti, morate zahtevati od dolžnika le zakonite zamudne obresti v smislu zakona z l. 1868, t. j. 5%. Običajno pa je pri naših hranilnicah in posojilnicah navedeno že v zadolžnici, koliko je plačati zamudnih obresti.

Vprašanje 41: H. in p. v V. V naših pravilih imamo določbo, ki predpisuje, da razlika med obrestno mero hranilnih vlog in posojil ne sme presegati 1½%. Poleg tega pa nam je znano, da za ugodnost pristojbinskih olajšav v smislu naredbe ministrstva financ z dne 25. dec. 1923, d. z. št. 43.322, prednavedena določba pravil ni absolutno potrebna. Blagovolite nam pojasniti, da li smemo regulirati obrestno mero hranilnih vlog in posojil tako, da bo razlika dosegala 2%?

Odgovor: Pravila so za zadrugo zakon. Jasno je torej, da mora zadruga določbe pravil vpoštevati tudi v praktičnem poslovanju in to v vseh ozirih. Res je, da zadruga — vzlic temu, da zviša obrestno mero posojil ali zniža ono hranilnih vlog — ne bo zgubila pristojbinskih olajšav, toda imejte vedno pred očmi namen rajfajzenskih posojilnic, ki streme le za tem, da tudi v gospodarstvu svojih članov omejujejo zgolj materialistične težnje. Vse to pa je mogoče dosegati edinole z nizko obrestno mero pri

dovoljevanju posojil. Ta obrestna mera pa se ravna od časa do časa po obrestni meri, ki je določena za hranilne vloge.

Praksa je pa tudi pokazala, da 1½% obrestna razlika zlasti ob malem prometu ne zadostuje. S tako obrestno napetostjo si namreč zadruge ne morejo vstvarjati primerne rezerve, ki je potrebna za evet. izgube.

Priporočamo Vam torej, da premenite predmetno določbo pravil tako, da bo znašala obrestna napetost do 2%, nakar obrestno mero lahko regulirate v tem obsegu.

Vprašanje 42: Hp. v C. Pri nas in najbrže tudi drugod imamo velike težave z izterjavanjem dolgov in obresti. Prosimo navodila, kako naj v tem vprašanju postopamo in radi enotnega postopanja prosimo pojasnila v Narodnem gospodarju. Ne gre se nam za način, kako izterjati, ampak želimo vedeti Vaše principijelno stališče. Ali naj čakamo boljših časov, ko bodo ljudje imeli več denarja, ali naj sproti izterjujemo.

Odgovor: Pri raznih posojilnicah je opazovati dejstvo, da članom dovoljujejo posojila, ne da bi poskrbeli, da posojeni denar v čim krajšem roku spet vrnejo. To ni v redu. Prvič postane denar na ta način negibčen, kar škoduje gospodarstvu. Čim več se denar premeša, tem več koristi ima od njega posojilnica, ki ga posojuje in tem več ljudi pritegne v svoj delokrog.

Drugič je pa tudi bolj pravično, da uživa kolikor mogoče veliko ljudi ugodnosti, ki jih nudi posojilnica. Saj ni zato ustanovljena, da prejete vloge razdeli med gotove člane in potem čaka, kdaj bo kdo vrnil. Kdor si pri posojilnici denar izposodi, mora imeti zavest, da bo moral ta denar čimprej vr-

nit, da bo posojilnica z istim denarjem še komu drugemu pomagala.

Zato je treba zahtevati od posojilojemalca v vsakem slučaju, da tekom gotovega roka posojilo vrne in najboljše se vrši vračanje v določenih obrokih. Čez 2—3 leta pa bi ta rok ne smel trajati.

V izterjevanju obresti so nekateri voditelji premehki. Gotovo so slučaj, v katerih je treba z enim ali drugim dolžnikom potrpeti iz posebno tehtnih razlogov. Ali take izjeme ne smejo postati pravilo.

Posojilnica sme posojevati svoj denar le dobrim, vestnim in poštenim gospodarjem. Kdor pa redno in vestno svojih obveznosti ne izpolnjuje ni dober gospodar in takemu posojilnica svojega denarja ne bi smela zaupati.

Vodstvo posojilnic mora skrbeti, da vsak dolžnik točno plača svoje obresti in bo takoj opozorilo takega, ki je s plačevanjem v zastanku. Red pri plačevanju obresti mora biti.

Vprašanje 43: Hp. v C. Neka stranka je zahtevala od načelnika, da ji pokaže imenik članov. Načelnik ni vedel, ali je dolžan to storiti ali ji vpogled v imenik lahko odkloni. Prosimo pojasnila.

Odgovor: V smislu § 14 zakona z dne 9. aprila 1873 je dovoljen vsakemu vpogled v imenik zadružnikov. § 14 določa, da se mora pri vsaki zadrugi, kakor tudi pri vsaki njeni podružnici nahajati in voditi register (imenik zadružnikov), v katerega se mora vpisati ime in stan vsakega zadružnika, dan vstopa in izstopa ali izključitve, število deležev, ki jih ima posamezen član kakor tudi dan odpovedi deleža. Vpogled v ta

imenik kakor tudi vpogled v pravila in njih spremembe se mora vsakemu dovoliti.

Namen § 14 je, ustvariti podlago za čim najširšo kontrolo zadruga. Imenik zadružnikov je poleg zadružnega imenika, v katerem je in mora biti vpisana vsaka zadruga in ki se nahaja pri vsakem trgovskem sodišču, najvažnejša javna knjiga zadruga in ima podobno nalogo kakor javna zemljiška knjiga.

Le škoda, da v sedaj veljavnem zakonu ni določeno, da bi se moral en izvod imenika zadružnikov nahajati tudi pri trgovskem sodišču, da bi bila kontrola potom najširše javnosti še večja. To bi gotovo ne bilo na škodo zadrugam, ampak nasprotno. Kakor danes nikomur niti na misel ne pride, češ da javna zemljiška knjiga morda škoduje gospodarskemu napredku, tako bi lahko rekli tudi glede imenika zadružnikov. Čim bolj se skriva zadruga v tajinstveno meglo in se boji javnosti, tem manj zaupanja imajo ljudje do nje.

Kdor ima pravico do vpogleda, temu se ne more zabraniti, da si to, kar je videl v oporo svojega spomina tudi zapiše. Ker pa zapiski lahko obsegajo vse iz vpogledane listine razvidne podatke, sledi samo po sebi, da je dovoljen prepis cele listine oziroma celega imenika. Seveda se ne sme to zlorabiti tako, da bi dotičnik v svrhu prepisa imenika vposlal v pisarno zadruga kar več svojih ljudi, ker bi to lahko oviralo poslovanje zadruga in bi se s tem člani načelstva le neopravičeno šikanirali. Pravica do prepisa je torej omejena samo na dotičnika, ki si ogleda imenik. Torej ne le vpogled, ampak tudi prepis imenika zadružnikov je vsakomur (članu in nečlanu) dovoljen.

.....

ZADRUŽNIŠTVO.

VSEM ZADRUGAM!

1. Zadrúžna šola se prične 3. novembra t. l. Udeležniki naj pošljejo do 20. oktobra na Zadrúžno zvezo prošnje za sprejem v šolo in naj prošnjam priložijo rojstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Povdarjamo, da bo Zadrúžna zveza predlagala za sprejem v šolo le one prosilce, katere bodo priporočile naše zadrúge in kateri ostanejo na domu, da kot gospodarji sodelujejo v vodstvu zadrúge.

Kakor lansko leto, bo tudi letos dala Zadrúžna zveza 15 udeležnikom brezplačno stanovanje, razsvetljavo, kurjavo, posteljnino in za šolo potrebne tiskovine. Drugih podpor Zadrúžna zveza ne bo dajala. Revnejšim udeležencem naj domača zadrúga, zlasti posojilnica dovoli primerno podporo in prehrano.

2. Domači hranilniki. Na tozadevno okrožnico se je odzvalo dosedaj 21 posojilnic in naročilo skupno 356 hranilnikov. Opozarjamo, da je mogoče dobiti hranilnike po 30 Din in le v slučaju, če naročimo najmanj 1500 do 2000 komadov. Pozivamo ponovno vse naše posojilnice, da se takoj odzovejo na naročbo čim več domačih hranilnikov. Le pri zadostnem odzivu bo Zveza hranilnike naročila.

3. Kuverte za dopisovanje z Zvezo s tiskanim naslovom na Zadrúžno zvezo v Ljubljani in z označbo »poštne prosto« se dobijo pri Zadrúžni zvezi po 10 par za komad. Najmanjše naročilo vsaj 50 komadov (5 Din). Vzorec razposlan zadrugam.

4. Računskih zaključkov za 1. 1925 nekatere zadrúge še vedno niso poslale. Vljudo prosimo, da to čimprej storijo. Zveza jih nujno potrebuje za sestavo zadrúžne statistike.

Poroštvo članov načelstva. Desetletne izkušnje kreditnega zadrúžništva so privedle k temu, da se je pri vseh kreditnih zadrugah sprejelo kot splošno veljavno načelo, da člani načelstva ne smejo porokovati za posojila niti sami imeti posojil. Člani načelstva imajo dovolj odgovornosti za pošteno in solidno upravo zadrúge. Z ozirom na to veliko odgovornost morejo biti člani vodstva prosti težkih bremen poroštev. Kljub temu se dogajajo slučajji, da se to načelo ne drži, in ker se ne drži, pride kazen za dotičnega člana načelstva in za posojilnico.

En porok za devet posojil. Pri neki posojilnici je revizija ugotovila, da en porok jamči za devet posojil in je poleg tega še sam dolžnik posojilnice. Da se dogajajo taki slučajji, je vzrok le malomarnost v poslovanju. Vsaka posojilnica mora imeti pregled ne le o dolžnikih, ampak zlasti o porokih. Mnogokrat morajo kriti poroki posojila vsled prezadolženosti dolžnika. Najboljši pregled pa omogočuje posojilnici **knjiga porokov**, v kateri se o vseh porokih in njihovih obveznostih vodi točen pregled.

Prisilno poravnavo hočejo zopet uvesti za banke, da zaščitijo s tem vlagatelje. Prisilna poravnava, ki je bila odpravljena pred dvema leti, namreč omogoča, da se pod gotovimi pogoji odvrne or prezadolženca konkurz, ki navadno vsled visokih stroškov in pristojbin požre še to, kar bi moralo ostati upnikom prezadolženca. Če ni prisilne poravnave, zadostuje, da le en sam upnik glasuje proti poravnavi, pa mora prezadolženec v konkurz. S tem je običajno za upnike vse izgubljeno. Pri prisilni poravnavi pa bi se vendar moglo mnogokrat rešiti upnikom če ne polovica pa vsaj četrtina njihovih terjatev.

Nj. Veličan. kralj Aleksander zadrugar.

Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug navaja v svojem letnem poročilu, da je Nj. V. kralj Aleksander po svojem upravniku dvorja 29. septembra 1925 postal član Venčačke vinogradske zadruge v Selu Banji pri Aranjelovcu. V tej lepi demokratični gesti našega kralja vidi Glavna zveza izredno priznanje in veliko čast za združeno gibanje.

Ali je članstvo Vaše zadruge v redu?

Članski imenik je najvažnejša knjiga zadruge, ki ji žal naši zadrugarji posvečajo premalo pazljivosti. Članski imenik je podlaga kreditu zadruge, ker je podlaga jamstvu. Iz nerednosti v članskem imeniku lahko nastanejo najopasnejše posledice za zadruho.

Članski imenik je tudi javna knjiga, v katero se mora dovoliti vpogled vsakomu. Zadržni zakon pravi o njem: »Na sedežu zadruge in vsake njene podružnice se mora voditi zapisnik (register), v katerega se vpišejo ime, priimek in stan vsakega združnika, dan njegovega pristopa k zadrugi in izstopa iz nje, število deležev pripadajočih vsakemu, kakor tudi odpoved enega ali več deležev. Vpogled v ta zapisnik, kakor tudi v združno pogodbo in morebitno njeno spremembo se mora dovoliti vsakomur.«

Pred vsakim občnim zborom mora načelstvo natančno pregledati imenik in ugotoviti z vso točnostjo število članov in ali so vsi tudi v resnici člani, da ne nastanejo kasneje kakšni dvomi o pravilnosti sklepov in volitev občnega zbora.

Podatki v članskem imeniku morajo biti tako natančni, da se more vsak hip brez vsakega dvoma ugotoviti identiteta člana.

Pri zadržgah, ki imajo večje število članov, se mora nastavitve abecedno kazalo, da pri iskanju v čimkrajšem času ugotovimo, ali je kdo član ali ne.

Nastavitvene takse. V bivši Avstriji je veljal pristojbinski zakon, uzakonjen s ce-

sarskim patentom z dne 9. februarja 1850. Pri nas se je uveljavil nov zakon o taksah in vsakdo bi mislil, da velja sedaj samo ta zakon, v resnici pa se skušata ponekod uveljaviti kar oba naenkrat.

Avstrijski pristojbinski zakon obsega določbe, ki so bile v času uveljavljanja zakona mogoče umestne. So pa osobito dandanes popolnoma zgrešene. Ena takih določb je med drugim ta, da mora vsakdo, ki je bil s pogodbo, dekretom ali sličnim dokumentom nastavljen, plačati za to posebno takso, imenovano nastavitveno takso. § 16 cit. zakona določa med drugim o tej taksi, da se vzame za podlago obdavčenja: če je kdo nastavljen za gotov čas do 10 let zasluček za cel čas pogodbene dobe, če traja vnaprej točno pogodena doba preko 10 let, desetletni zasluček, če pa je službeno razmerje pogodeno za nedoločen čas, pa zasluček treh let.

Značilno je, da se dolga leta za izvajanja tega zakona ni nikdo brigal in se je našel sedaj vnet urad, ki je začel zakon zopet izvajati. Trgovska in obrtniška zbornica ter delavska zbornica sta pri finančnem delegatu v tej zadevi intervenirala in dobila naslednjo rešitev: Pristojbin po tarifni postavki 40 v zvezi s § 16 zakona z dne 9. februarja 1850 drž. zak. št. 50, odnosno z dne 13. decembra 1862 drž. zak. št. 89 podlegajo načeloma vse odmenske službene pogodbe, ako so polistinjene (pod izrazom odmenske pogodbe je razumeti pogodbe proti odškodnini, plači itd.). Vendar za polistinjenje ni potrebna formelna pismena pogodba. Za pristojbinsko obveznost zadostuje tudi enostranska pravna listina (nastavitveni dekret, volilni protokol) čeravno je podpisana le od službodajalca.

Kjer službena pogodba sploh ni polistinjena, seveda tudi ni pristojbinske dolžnosti. Glede trgovskih nameščencev pa dolo-

ča § 6 zakona o trgovskih pomočnikih z dne 16. januarja 1910 drž. zak. št. 20, da pismene zabeležke, ki jih daje slubodajalec službojemalcu po sklenjeni ustni pogodbi o njegovih pravicah in dolžnostih in službene pogodbe, če niso podpisane, ne tvorijo pristojbini podvrženega polistinjenja pogodbe. Kjer pa so te zabeležke podpisane ali kjer sklenejo trgovski nameščenci s slubodajalcem pismeno službeno pogodbo, morajo seveda plačati pristojbino po tarifni postavki 40 cit. zakona.

Ali je namestitev začasna ali stalna, je za pristojbinsko dolžnost brez pomena, temveč vpliva le na odmerno podlago v zmislu § 16 cit. zakona.

Mlekarsko zadružništvo v Avstriji je dobilo od avstrijske vlade v zadnjih letih 64 milijonov dinarjev kot pripomoček za razvoj mlekarskih zadrug.

Točilci pijač v Sloveniji in Dalmaciji morajo biti člani pristojnih gostilničarskih zadrug. Generalna direkcija posrednih davkov je z razpisom dne 26. junija t. l. št. 49624 odredila, da morajo osebe, ki prosijo za dovoljenje točiti pijače, priložiti predmetnim prošnjam potrdilo, da so sprejete v pristojno gostilničarsko zadrugo.

Mlekarska šola v Škofji Loki. Na vprašanja nekaterih naših mlekarskih zadrug smo se informirali pri oddelku za kmetijstvo glede otvoritve mlekarske šole v Škofji Loki. Dobili smo pojasnilo, da sta ravnatelj in še druga učna moč že imenovana ter da se vršijo priprave za otvoritev šole. Otvoritev bo pravočasno objavljena.

Zmisel zadružništva. »Mislim, da je zadružništvo najpripravnejša organizacijska oblika za naše skromne narodne gospodarske sile. Za našo gmotno moč je zadružništvo to, kar je umetnost za narodno kulturo. Zato se mora zadružništvo, na katerega nas veže tudi naša davna narodno-socialna tra-

dicija, dvigniti in razširiti do take višine, da bo glavni predstavnik našega narodnega gospodarstva. Zadružništvo edino more varovati gmotne interese našega maloštevilnega ljudstva. Zakaj, vsako podjarmljenje naših širokih ljudskih plasti ogrožuje našo narodno in kulturno eksistenco.

Zadružništvo je naš narodno-gospodarski in socialni obrambni jez. »

(Problemi malega naroda.)

Kapital za kmetijske zadruge. Po raznih naših bankah, predvsem državnih se nahaja vloženega mnogo kapitala malih gospodarjev, ki pa jim nosi prav majhne obresti. Banke dajejo vlagateljem 6 do 7% obresti. Iste banke zahtevajo najbolj nemogoče garancije za dovoljevanje posojil kmetiskim gospodarjem in poleg vseh drugih težav zahtevajo v času splošne krize 15 do 20%, v nekaterih krajih tudi 25% obresti za kmetška posojila. Gotovo je to nezdrav pojav v našem gospodarskem in kulturnem razvoju, ki ga je treba zdraviti edino s povzdigo kmetijskega zadružništva. Vsled tega je poljedelsko ministrstvo zaprosilo pri Narodni banki, Državni hipotekarni banki in Poštni hranilnici, naj vsaka oddeli od svojega kapitala po 50.000.000 Din. **Te vsote naj bi se uporabile kot posojila malim poljedelcem za ustanavljanje kmetijskih zadrug.** Z ustanavljanjem teh zadrug bi bila ustvarjena možnost gospodarskega napredka in bi se gospodarstvo povzdignilo na višino drugih poljedelskih držav. — Lepa in hvalevredna je namera poljedelskega ministrstva, toda zelo malo je verjetnosti, da bi omenjeni državni zavodi bili pripravljeni to namero izvesti. Kolikokrat so že Zadružne zveze zahtevale kredit pri Državni hipotekarni banki, pri Poštni hranilnici, a vedno brez uspeha. Denar dobijo ali banke, ki imajo dobre zveze ali špekulanti za gradbo palač v Beogradu, ni ga pa še dobila nobena Zadružna zveza.

Domači hranilniki. Nekatere zadrage so naročile po enega ali dva hranilnika. Neglede na to, da ne moremo iz Češke dobavljati hranilnikov v manjših množinah, kadar bi hoteli in kolikor bi hoteli, ker jih nobena tovarna nima na zalogi, si tudi ne moremo misliti, kakšne koristi si zadruga obeta od enega ali dveh hranilnikov. Nekatere zadrage so uvidevnejše in so naročile večje število, 30 do 40 komadov. Vzajemna posojilnica celo 100 komadov.

Povdarjamo, da so sprožile zahtevo po hranilnikih zadrage same, ki se zavedajo svoje naloge kmetsko in delavsko mladino npravno vzgajati. Slovenski Čebeličar piše:

»Zelo važe del npravne vzgoje je vzgoja k varčnosti. Z vzgojo k varčnosti se najbolje obvarujemo zapravljivosti, lahko mišljenega veseljačenja in s tem v zvezi sirovosti in razbrzdanosti. Z vzgojo k varčnosti pospešujemo treznost in zavest odgovornosti za vse korake v življenju. Varčnost je znak kulturnosti. Razlika med civiliziranim narodom in barbarsko tolpo je v tem, da prvi

varčuje in ustvarja kapital, drugi pa živi tjavendan, kot pravimo iz roke v usta. Varčevanje je steber civilizacije. Če varčujemo ne varčujemo radi denarja, da bi bili sluge bogu Mamonu, ampak varčujemo v zavesti, da je denar sredstvo za življenje, za blagostanje in neodvisnost človekovo. Mladina, ki hoče biti neodvisna, mora znati varčevati, znati se odreči. Mladina, ki živi v potratnosti, je suženj svoje potratnosti in s tem v zvezi suženj drugih strasti. Bistvo varčevanja obstoji v tem, da zbiramo redno, četudi male zneske. Vsak dan ali vsak teden denimo na stran vsaj majhen del svojih dohodkov. Samo po en dinar dnevno in imaš 365 dinarjev v letu. In še drugo leto in naprej in še obresti zraven.«

Najprimernejše sredstvo za vzgojo k varčevanju so domači hranilniki.

Opozarjamo na uvodni članek v zadnji številki »Domoljuba« pod naslovom »**Bančni polomi in varnost prihrankov**«. Upamo, da bodo te nesreče poboljšale marsikoga, ki gleda samo na visoke obresti.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Znatno padanje cen kmetijskih posestev. Kako zelo so padle v zadnjem času cene kmetski posesti, nam kaže ta-le slučaj: V Stoprcah pri Majšbergu je bilo te dni naprodaj lepo posestvo 35 oral z vinogradom, ki nosi ob srednji vinski letini 22 polovnjakov vina. Posestvo je bilo sodnijsko cenjeno na 140.000 Din. Pri prvi dražbi se je oglasil samo eden ponunik in bil pripravljen dati Din 30.000. Posest je bila sedaj prodana od upravitelja konkurzne mase za 70.000 Din. Torej za polovico ceneje, kot je bila cenjena od sodnih izvedencev. To so žalostni pojavi za našega čisto obubožanega kmeta in za splošne gospodarske razmere v Sloveniji.

Poštnina in pošne pristojbine se povišajo samo za mesec november. Poštne in pošne pristojbine se je prvotno nameravalo povišati v svrhu podpore za oškodovance po poplavi za dobo treh mesecev. Ker se je pa naknadno izkazalo, da bo za te namene zadostoval povišek za dobo enega meseca, je minister za pošte in brzojav odredil, da se povišane pristojbine pobirajo samo v času od 1. do 30. novembra 1926.

Znižanje taks za pošne pakete. Minister pošte in brzojava je odredil, da se s 1. novembrom znižajo takse na pošne pakete. Znižanje bo znašalo povprečno 20%.

Glede na stabilizacijo denarja se bo pri pošiljanju paketov v inozemstvo računalo kot ekvivalent za en zlat dinar 12 papirnatih dinarjev.

Mlekarne na velesejmu v Ljubljani.

Uprava velesejma nam je poslala naslednji zapisnik, iz katerega vidimo, da stojе mlekarske zadruge, kar se tiče izdelovanja sira na odličnem mestu. Razstavile so nastopne mlekarne sledeče izdelke in bile klasificirane:

1. Rateče, mlek. zadruga 18 točk, bronasta kolajna. 2. Ribno, mlek. zadruga 17 točk, priznanje. 3. Boh. Srednjavas, mlek. zadruga 10.0 točk. 4. Boh. Savica, sirarska družba 13.1. 5. Boh. Češnjica, sirarska zadruga 14.2 točki, priznanje. 6. Vrhnika, mlek. zadruga 19.8 točk, bronasta kolajna. 7. Boh. Polje, sirarska družba 15.05 točk, priznanje. 8. Radohovavas, mlek. Šefman 11.6 točk. 9. Tančagora, mlek. zadruga 11.3 točke. 10. Moravče, mlek. Hranilnica in posojilnica 12.65 točk. 11. Ljubljana, Združene mlekarne d. d. 18.1 točka, bronasta kolajna. 12. Boh. Starafužina, mlek. zadruga 14.9 točk, priznanje. 13. Hraše pri Leseah, mlek. zadruga 17.55 točk, priznanje. 14. Boh. Bistrica, Kmet. gosp. zadruga 21.2 točki, srebrna kolajna. 14a. Boh. Bistrica, Kmet. gospod. zadruga 16.8 točk, priznanje. 15. Boh. Bela, živinorejska zadruga 10.9 točk. 16. Visoko, mlekarna Ferjan 10.2 točki. 17. Boh. Koprivnik, mlek. zadruga 7.8 točk. 18. Horjul, združna mlekarna 15. 7točk, priznanje. 19. Rateče, mlek. zadruga 13.6 točk. 20. Neukloster, graščina 10.2 točki. 21. Grm, Drž. kmetijska šola 11.3 točke. 22. Ljubljana Združene mlekarne 11.6 točk. 23. Neukloster, graščina 13.2 točki, bronasta kolajna. 24. Radomlje, mlek. zadruga 15.2 točki, bronasta kolajna. 25. Boh. Bistrica, Kmet. gosp. zadruga 10.5 točk, priznanje. 26. Kostanjevica, mlek. zadruga 11.8 točk, priznanje.

27. Rova, mlek. zadruga 16.5 točk, srebrna kolajna. 28. Radohovavas, mlekarna Šefman 16.6 točk, srebrna kolajna. 29. Tešanovci, mlekarna Pončič 14.6 točk, bronasta kolajna. 30. Ljubljana, Združene mlekarne 13.2 točki, bronasta kolajna. 31. Vrhnika, mlek. zadruga 10.1 točka, priznanje. 31a. Vrhnika, mlek. zadruga 13.8 točk, bronasta kolajna. 32. Visoko, mlekarna Ferjan 7.9 točk. 33. Št. Lovrenc, mlek. zadruga 13 točk, bronasta kolajna. 34. Bistrica-Mokronog, mlekarna Zidar, prepozno došla, zato nekvalificirano.

Da se pripozna odlikovanje, se je zahtevalo:

a) Pri sirih ementalskega tipa: Sa 25 točk. Zlata kolajna 24 točk, srebrna kolajna 21 točk, bronasta kolajna 18 točk, priznaje 14 točk.

b) Pri sirih trapistovskega tipa: Sa 20 točk. Zlata kolajna 19 točk, srebrna kolajna 17 točk, bronasta kolajna 15 točk, priznanje 13 točk.

c) Pri maslu (presnem iz mleka ali iz siratke): Sa 20 točk. Zlata kolajna 19 točk, srebrna kolajna 16 točk, bronasta kolajna 12 točk, priznanje 10 točk.

Kot vzorec za presojanje je služila pri a) tipičnost izvirnega ementalskega sira iz Švice in pri b) tipičnost izvirnega sira iz samostana reda Trapistov v Marija Zvezda pri Banjaluki, pri maslu pa prosti kriterij trgovine.

Omejitev uvoza na Francoskem. Dne 27. septembra se je sestala medministrska komisija za proizvodnjo. Komisija je sprejela celo vrsto predlogov, ki jih bo predložila ministrskemu svetu. Ti predlogi komisije se nanašajo na zvišanje poljedelske produkcije, predvsem pa na zvišanje in izboljšanje žitnega pridelka. Komisija je ugotovila, da uvaža Francija iz inozemstva poleg premoga in tekstilnega blaga največ žita, za katero izda vsako leto dve milijardi.

Treba je vsled tega skrbeti predvsem za zvišanje žitne produkcije. Komisija je poskušala izdelati tudi načrt za omejitve uvoza drugih sirovin, ki so neobhodno potrebne domači industriji. Tako se bo skušalo nadomestiti petrolej z alkoholom, konzum premoaga pa se bo omejil z bolj sistematičnim izrabljanjem vodnih sil.

Sprejemanje kovanega drobiža pri poštah. Direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani je izdala podrejenim organom okrožnico, ki zanima vse, ki imajo posle s pošto in v kateri odreja med drugim:

1. Nobena pošta ne sme prevzeti od nobene stranke več kovanega drobiža kot za 100 Din po 0.50, za 200 Din po dinarju in za 500 Din po 2 Din in to brez izjeme, naj bo plačnik kdorkoli.

2. Vsaka pošta mora pri vsakem izplačilu do 100 Din izplačati stranki ves znesek v kovanem drobižu, pri večjih zneskih pa najmanj za 100 Din. Če ji vzlic temu še preostaja preveč kovanega drobiža, mora plačati strankam pri večjih zneskih do 200 Din drobiža po en dinar in do 500 Din po 2 Din. Ako bi stranka ne hotela prevzeti drobiža do teh zneskov, je to toliko, kakor da odklanja sprejem nakazanega denarja.

3. Nobena pošta ne sme odvesti kovanega denarja, ampak mora gledati, da ga razvede vsega med prebivalstvo.

Te odredbe je izdala poštna direkcija vsled tega, ker so se nabrale na glavni poštni blagajni velike množine kovanega denarja, medtem ko ga ponekod med ljudstvom primanjkuje.

Hmeljska svetovna letina 1926. Po četrtem mednarodnem hmeljskem kongresu ustanovljeni Srednjeevropski hmeljski biro je na podlagi temeljitih poizvedovanj o letini

v posameznih, hmelj pridelujočih državah prišel do sledečega rezultata: Nemčija 63.500, ČSR 171.500, SHS 55.000, Francija 62.000, Poljska 30.000, Belgija 32.000, Avstrija, Ogrska in Rumunija 2500, skupaj torej 417.000 stotov po 50 kg. Anglija 260.000, Amerika 230.000, Avstralija in Nova Zelandija 20.000, skupaj 510.000 stotov po 50 kg. Svetovna letina se ceni torej na okroglo 927.000 stotov po 50 kg. Po izveštvju tvrdke Johann Barth in sin v Nürnbergu znaša svetovni konzum 1.207.950 stotov hmelja po 50 kg, torej se kaže primanjkljaj 208.950 stotov. Za izdelovanje svetlega piva se uporablja le srednjeevropski kvalitetni hmelj, ki ga bo le 417.000 stotov, približno za 50.000 stotov manj kot v minulem letu. Rusija pri tem računu ne pride v poštev, ker se od nje ne more dobiti zanesljivih podatkov. Anglija in Amerika pa izdelujeta le temna piva in uporabljata v to svrhu svoj lastni hmelj.

Nova knjiga. Sirarstvo, spisal Anton Pevc, drž. mlekarški instruktor, izdala Zadržna zveza v Gorici. L. 1922 je izdal pisatelj knjigo »Mlekarstvo s črticami o živinoreji«. Sedanja knjiga »Sirarstvo« je drugi del celotnega njegovega dela o mlekarstvu. Knjiga »Sirarstvo« je plod truda mnogih let in se mora v strokovno praktičnem oziru meriti z najboljšimi podobnimi deli svetovne književnosti. Sestavljena je bila že tik pričetkom svetovne vojne, po vojni sedaj pa izpopolnjena in v nekaterih odstavkih predelana.

Na to knjigo opozarjamo predvsem naše mlekarke zadruge. Naroči se pri Zadržni zvezi v Gorici. Zadruge, ki bi si hotele nabaviti to knjigo, naj se obrnejo na Zadržno zvezo v Ljubljani, ki jo bo za nje preskrbela. knjigo.